

quid vult usque ad celum, l.s. in princ. de seru. & l. si vitem, in §. pen. quid vi aut clara, & probatur in l. i. §. pen. & ibi glo. cod. tit. etiam si ex hoc tolleretur lumen vicino, nisi hoc faceret in despctum vicini, vel ad ejus amulationem: ut l. opus cum glo. de oper. public. in dubio non presumitur malas animus, ne est gloss. not. in l. flumin. §. fin. de dam. infest. circa quod vide que dicam in leq. tit. verit. 2. fallit, si vellet. Aut quis vult ponere supra suum, & extendere ultra suum: sicut quando quis super uno ligno extendeat linteum, vel similia que protendantur extra mensionem, vel solarium, vel fenestram: & tunc aut vult extendere supra solum vicini: & non potest, per d.l. fin. in princ. de seru. cum aliis similib. supra alleg. aut vult extendere supra solum publicum: & tunc aut non sit damnum aliquod vicini, vel transfeuntibus, & tunc potest, quia ita servatur ut ibi de consuetudine. Aut sit damnum vicino, puta quia auferret sibi lumen, exemplum: quis vult extendere pannos à latere mensioni, seu ponticelli versus fenestram vicini ex obiecto, ita quod eis lumen obfueret, vel ingrediuntur solis auferat, vel quis vult extendere pannos per directum ultra mensionem, vel fenestram, ab alio latere est fenestra vicini, quae per hoc obfueretur, vel si quis habet solarium superius, & pars inferior est alterius, & superior vult extendere pannos super ponticello ab extra super longitudine, qui pannpendentes descendunt extra ponticellum, ita quod auferrent lumen, vel solem fenestrarum partis inferioris: & istis casibus non potest, ne est text. qui in omnibus istis casibus potest exemplificari, l. 2. §. cum quidam, ne quid in loc. publ.

Tertio principaliter queritur, * quæ actio competit contra protendentes hujusmodi pannos? Dic, utile interdictum, ne quid in loc. publ. immittas, ut est text. in d. §. cum quidam, & ideo competit utile interdictum, quia in suo non publico facit, licet in publico protendarur, ut not. ibi gloss. in verit. nile. Ultimo circa istam materiam ade qua dixi in titulo precedenti, & supra de pariete, five muto, post princip. & de servitut. tigni transmittendi, in 6. quest.

CAPUT LXII.

De Fenestris.

- 1 Fenestram in suo an quis facere possit, etiam si per eam in vicinii sui fundum inspicere.
- 2 Regula quod quis in suo invito vicino fenestram facere possit, quia falsitatis patiarum.
- 3 Fenestram in muro communis ignorante vel invito socio, an quis facere possit.
- 4 Fenestram in muro communis elevato pro sua utilitate tantum, an quis facere possit.
- 5 Dominum si quisdam vicinus elevare velis juxta murum socii elevationem, & posse culmen equaliter cum culmine domus vicini, vel etiam supra obscurando fenestras vicini, ipso invito, an possit.
- 6 Fenestram in alieno, domino invito, an quis facere possit.
- 7 Fenestram de ligno, quod dicitur balconis, an facere licet sit, & ipsam aperte in publico supra solum vicini.
- 8 Promiserim si vicino sub certa pena non facere fenestram in muro domini.

num

l.huc autem iura. cum ibi not. deservit. urbano.

- Sed ista regula, * quod quis possit in suo muro fenestram facere in vicino, fallit in quibusdam casibus. Primo quando esset impedita servitus, ut in tali muro non possint fieri fenestrae. Nam possum ibi constitutre levitatem, ut non possim in meo facere fenestram, per quam in domo tua proficerem possim est casus. in l. alterius, secundum unam letit. in verb. parie. Cod. de servit. & ibi not. Bald. qui dicit te hoc viduisse de factio in civitate Petri, in dominibus quo nunc sunt coniuncti, alias Domini Iuli, & idem tenet Paul. de Castr. in Lgouies, de servit. ut. generalis, ubi dicit, quod talis convenio valet, si tua interest propter honestatem, quoniam non possit uti domo tua libet, cum homines nolint in omnibus videri, & ita casus poterit contingere quotidie inter fratres dividentes inter se domos, pro hoc etiam facit, l. venditor in princ. communia pred. & quod ibi not. Bart. per illum text. qui dicit, quod si ego vendo tibi aliquam domum cum pacto, quod non possim exercere talem artem, valet illa convenio, ut obligaris tu, & haeredes tui, licet illa non sit servitus cum non sit praedium dorians, de quo dic, ne dixi supra de servitute projiciendi, in 3. quest. Secundo fallit, si vellem in meo facere unam fenestram in loco, in quo illa non consuevit, quando faciem hoc ad amulationem, vel in despctum vicini: puta quia vellem videre omnia secreta sua, per leg. opus, cum ibi not. de operibus publicis & ita tenet Perr. Cyn. & Paul. de Castr. in dicta l. alterius. In dubio tamen non est presumendum, quod faciat ad amulationem, vel despctum, ne est gloss. not. in l. flumin. §. final. de dann. i. felia.

Videamus primo, * an quis in suo possit fenestram facere etiam si per inspicere in fundum vicini? Et dicendum est, quod sic regulariter: ut probauerit in l. alterius, in princip. C. de seru. & aqua, & ibi hoc not. Bald. & doct. Et est ratio, quia in sua re quis potest edificare, dummodo non mitrat in alienum etiam neceat vicino, l. fluminum, §. fin. cum duobus sequent. de damno infest. in re enim sua quilibet est moderator, & arbitrari in remandata, C. mand. Et intellige etiam, si quis habetur murum juxta fenestram, quae obfuerat fenestras vicini, & in eo nunquam fuerint fenestras, quia potest Dominus fenestram facere, argon. gloss. in l. qui luminarium de seru. urb. pred. quia licet murus ille steterit longissimo tempore sine fenestris, non propter hoc tollitur Domino facultas ipsa facienda nisi quando voluerit facere, & per vicinum finiter impeditus, & propter hoc destitutus, per

infestō, nisi quando per eam possent videri secerā vicini, & nullam ex hoc faciens fenestrā perciperet utilitatem: quia tunc credērem quod hoc faceret in despiciūt: & ita sentit Paul. de Caſt. in d. l. *altius*. Puto tamē quod hoc sit remittendum arbitrio judicis. qui considerabat qualitatem vicinorum, si sunt amici vel non: & maxime qualiter faciens fenestrā, & si verisimiliter fecisset eam, etiam si essent amici: argum. l. 2. §. de jure deliberaunt. & c. de causa de officiis deleg. & l. 3. §. 1. de testib. & si faciens fenestrā, est solitus facere in despiciūt vicini: tunc contra eum est p̄sumendum, arg leg. non omnis. §. ad barbaris, de re milit. Quibus addit omnino quā dixi supra de solo si-ve area, ut in 5. fall. verſic. sed dabum est. Tertia fallit, quando quis habet parietem iuxta domum vel hortum cuiusdam puerā, vel religiosarum, vel monialium, ut possit videre illam puerā aut moniales, aut religiosas: quia si hoc faciat ad inhonestatē vel azimuthationē, hoc non potest, arg. d. l. epus. de oper. publ. & in l. in fundo, de rei vend. ubi dicitur, quod malitiae hominum obviandum est, & ita tene Cyn. secundum Pet. quem sequitur Bald. & commentator Dd. in diff. l. *altius*, C. de serv. quod bene non contrahit vicinos, edificantes ad despiciūt alterius vicini: quia si hoc faciunt, ut noceat, non possunt etiam in suo: f. c. si faciunt principaliter ad suam utilitatem, licet noceant: quia tunc possunt, ut not. in d. l. *flaminum*, §. final. de domino infestō: & hoc vult etiam Paul. de Caſt. in d. l. *altius*.

³ Nunc dicamus, an possit facere fenestrā in muro communī ignorante vel invito socio. Et dicas regulariter, quod non, ut probatur in leg. quidam

Iberus, de servit. ub. pred. & ibi hoc not. Ang. & idem not. Angel. in leg. inter quos, in 4. colun. verſ. ex his inferiur, quod in pariete de dann. infest. dicens, quod ratio est, quia per eam puta fenestrā mutatur facies, puta patietis, & debilitatur paties, & per consequēt necer socio, & idem in effectū tenet Bald. in d. l. *altius*, in 2. not. C. de serv. & Paul. de Caſt. in leg. quoties, de servis. & in l. parietem, in fin. de serv. ub. pred. & in l. penult. que incipi, eos, eod. tir. Dixit ramen not. Paul. de Caſt. in d. eos, quod socio potest in re communī facere fenestrā, vel aliquid aliud quod alterat rem, nisi aliquod afferat documentum, per d. l. quidam *Iberus*, & leg. fin. in princ. de serv. ub. pred. Quod non credo esse verum indistincte, quia via potest esse, quia alterat damnum vicino, si alterat parietem, ut dixi supra secundum Ang. unde in hoc puto sic distingendum: Aut murus est communis, quo ad omnia, quia sic actum fuit inter eos, & potest: aut inter eos est communis, quod ad certum usum tantum: puta pro dividendo hortum communem, & tunc non potest facere fenestrā in muro unus ex focis: per ea quā dixi supra de pariete sive muro, in pen. q. ver. occurrit mihi. Aut est communis simpliciter, & tunc aut faciendo fenestrā facit damnum muro communī, & non potest, d. l. quidam *Iberus*, in princ. aut non facit damnum muro, sed potest respicere in domum vicini de prætentī vel futuro, si in area vicini potest adificare domus, & non potest eadē ratione, ut per regulam, l. *Sabinus*, communī divid. Aut nullo modo facit damnum nec facere potest, quia murus est fortissimus, & sic proper fenestrā alterari non potest, nec etiam propter

propter dictam fenestrā potest vide-ri in terra seu fundo vicini, nec de praesenti, nec in futurum, ita ut socij nullo modo interfici, nec interesse po-test, & tunc eaque est dicere ut pos-sit, argum. d. l. quidam *Iberus*, §. final. & *I. fibulam*, §. penult. & arg. gloss. in leg. *Sabinus*, in princip. præstig. ut famus in dubio si nocet vel nocere potest, & tunc standum est regulare, dicit leg. *Sabi-nus*, que dicit, quod in re communī melior est conditio prolibentis. Et predictus addit que plene dixi supra de scelis, verſic. quid autem ascendit, & que dicam infra de camino, & necessa-rio, & dixi supra de pariete si-ne muro.

⁴ Sed circa predicta viii dubitari, quia unus ex socijs potest murum com-munem altius tollere, ut supra dixi de pariete sive muro, verſic. 5. principali-pater est videndum, &c. an ille, qui altius collit murum communem, possit in muro elevato fenestrā facere, & pro sua tantum utilitate? Et ista qua-estio dependet a predictis: nam murus communis altius elevatus per unum tantum ex focis, efficit communis, ut est casus in l. hoc quod dicitum, §. si ex tribus, secundum unam lett. gloss. de serv. ub. pred. & teter Bartol. Angel. & Flor. in diff. l. quidam *Iberus*, & dixi plene supra de pariet. sive mu-ro, verſic. tertio principali-pater est videndum. Ergo in casibus in quibus in muro communī potest fieri fenestrā per unum ex socijs tantum, in illis casibus potest murum elevans in eo fenestrā facere, & non altius ut patet ex predictis, quia sapientia contingit, quod unus vicinus elevat murum communem, & facit fenestrā veritas vicini at latere super culmen ipsius vicini. Communiter tamen vidi obser-vari contrarium in facto, quia indi-stincte dicta fenestrā sunt, & maxime

communis: viderit quod alter socius non possit adificare domum suam, quæ est à latere, claudendo, vel obscurando dictas fenestras: quia regulæ est, quod socius invito socio non potest aliquid adificare in muro communii, propter quod siat damnum aut incommunum alij socio, l. Sabinus, communis divid. & Angel. & Dd. in dict. leg. quidam Iberus, & pro hoc vide que dixi supra de servis, ne luminis officiatur, in 7, questione. Ego autem teneo primam partem, videlicet, quod possit, maxime per istam rationem. Nam cum ille minus sit principaliter destinatus ad recipiendum ricta, vel culmine domus, poterit elevari domus sua depressa, etiam obscurando lumina alterius vicini, per l. si communis ades, & quod ibi non communis divid. & quod non, in l. Sabinus, per gloss. eod. tituli, & ideo si esset jam adificata domus utriusque vicini super dicto muro, & unius ipsum prius elevasset, & alter posset eum iterum elevate, etiam obscurando lumina vicini, qui prius elevavit, & in muro elevato fenestras fecit. Nam si alter diceremus, tolleretur sibi per directum potestas alter tollendi demum suam, & intendite sua & communis, ad usum destinatum: quæ essent contra praedicta iura. Sed ubi murus non esset destinatus ad edificium domus, sed forte ad dividendum tantum, & uni permisum est, ut in muro elevato superedificare domum, tunc alter non poterit non tantum reficere fenestras, sed etiam non potest uti re communii ad usum non destinatum, maxime no[n]cendo vicino, per nos, per gloss. in dict. leg. Sabinus, & quia concessio sibi facta prius, non debet tolli sibi sine facto suo, per regulam, leg. id quod nostrum, de reg. iur. quod bene nos, quia

quoridie de facto contingit.

Superest * nunc, ut dicamus si quis potest facere in alieno fenestram Dominum invito. Et dicas breviter, quod non, nisi esset imposita servitus, quod fieri potest, ut est causa secundum unam leg. gloss. in l. altius. Codic. de servis.

qua vide que dixi supra de servis, luminis, verbo, item est alia differentia, &c.

Vtora * praedita potest queri, an 7

sit licitum facere fenestram de ligno, quod dicitur balconus, & ipsum appearire in publico supra solum vicini. Et dic breviter quod sic, ut dicimus de janua: quia quatenus te pretendit stillicidium potest, ultra non, ut probatur in l. fin. § fin. & ibi non per gloss. de janua de ser. urba. præd. de quo dic, ut dixi supra, de olio sive porta.

Item * queritur potest, si promissi vi 8
ni sub certa pena non facete fenestram in muro domus meæ, & postea illam dominum vendo, an emptor potest facere fenestram: Viderit quod sic, quia ista non fuit servitus, sed obligatio quædam personalis, quod apparet ex forma obligacionis, in qua non concreta causa, quare promisit. Si enim causa aliqua exprimeretur, puta non aliquis ulius vicini impeditetur, tunc servitus presumetur, ita dicit Spec. in titul. de ompt. & vend. verbo, sed pone cavit. & Flor. refert. in l. pommum, in principe de servis. Et vide mot. in l. § opus, & ibi Bart. de alien. jud. m. causa facit. & in l. fin. de nov. opernac. & in l. final. de contrahend. empt. Et vide omnino dictum Paul. de Cæpta, in l. penult. que incipit. Lucius Titius, de ser. iust. præd. & in l. 2. § item si in fallo, circa medium de verb. obl. adde quod dixit Spec. ubi idem tenet, & vide omnino que dixi supra in princip. hujus, l. in illa questione, quomodo

quomodo cognoscatur an sint servitiae reales, vel personales, ubi plene hoc examinavi.

9 * Item queritur potest: an dominus dominus potest obscurare lumina domus locata æteri vel in quo alius habet usumfruct. De domo locata, b dic quod non licet domino obscurare & si obscuraret, etiam ab extra-neo etiam dominus teneretur, l. si merces, & si ff. loca, & ibi valde not. & idem tenet gloss. in l. si is qui binas, & ibi not. Dd. de usfruct. De domo vero, in qua alius haberet usumfruct, dic, aut dominus pleno jure vult adificare in sua domo propria, & potest, licet obscuraret dominus usumfruct. d. l. si is qui binas edes, aut vult adificare in domo, in qua alius haberet usumfruct, & non potest, ut nos ibi Flor. & vide l. Scarrus, alias incipit, binas, de servis. præd. & quod ror. in l. 1. § fin. si usumfruct. petra. Et adde quod usumfruct potest bene fenestras aperte fundi fructuarij, rect. cf. in l. equitum, §. sed si adiunctum de usumfruct. Sed non potest claudere, ut eadem l. § Nervia, & ibi hoc not. gloss. in ver. obscurare, & not. gloss. in d. §, sed si adiunctum.

10 * Quid autem est dicendum de fenestris vitreis, lignis, & papyris, quæ vulgo spætæ dicuntur, an quis potest eas fenestras domui sua apponere? Et dic regulatiter, quod sic, quia in suo potest quis adificare ut dixi supra, in princip. nisi esset servitus imposta, quod fenestra sit aperta, ut vicinus ex ea possit lumen habere & recipere, l. lumen, de ser. urb. præd. vel nisi talis fenestra potenteretur extra paritem, & si stillicidium supra solum vicini, quod debet esse liberum. l. fin. in princ. eod. tit. circa quod vide que dicam in tit. seq. de specularibus, ver. circa ista specularia.

* Sed an quis cogatur dictas fenestræ imponere, & tenere in fenestræ sui pariter. Et dic regulatiter quod non, nisi servitus esset imposta, ut probatur in d. l. altius, secundum unam lect. C. de ser. quod not. quia sepe contingit inter fratres dividentes inter se domum: quia quando unus obvenit pars domus, que habet fenestras res-picientes in horum vel partem alterius, fratres convenient, quod ipse debet tenere clausas fenestras, cum fenestræ, puta vitreis; quoniam valet ita convention, ut dixi.

Sed * quid si aliqua vitrea esset 12
facta, vel tela, vel papyrus, ita quod in domo alterius fratris possit videri, an debent servitatem, teneantur re-sistere suis sumptibus? Dic quod sic, per l. cum debere, col. in fin. de ser. urb. præd. conjuncta l. & si forte, si ser. vend. quod not. quia est quotidianum.

Ultimum * circa istam materiam de 13
fenestra & balcono, vide supra de ser. stillicidij avertendi, in 9, quest. in fin. de servi. ne prospectus officiatur, cum tribus titul. sequentiib. & de parite five muro, ver. secundo principaliter est vi-dendum & de stillicidio five recto, in 2. qu. & de penit. princ. & per Salice, in l. altius. C. de ser. & ibi etiam per omnes Dd.

A D D I T I O.

a Prescript. Sed quid dicamus de fundo dotali, qui jam incepit prescribi, antequam daretur in dotem? Respon. quod prescriptio nihilominus currit, licet non poterit inchoari, postquam esset factus dotalis: scilicet ex parte pupilli alteri succedente, contra quem non contineat prescriptio durante pupillari astate: licet ante astate

se inceptra, sed defertur usque post papillatum extremum, l. si. C. de anna. prae script.

b Domo loc. adverte quod contractus locationis & conductionis, est contractus bona fidei, ut Institut. de art. §. actionem, & ideo merces debet convenire arbitrio boni viri, l. si in lege locationis, in priori, ff. loca. aliter restituere obligatur. Et quod locatio facta aliqui artifici in dubio intelligitur facta propter artificium suum, vide Alexan. 3. volum. consil. 1. in ult. col. in fin.

CAPUT LXIII.

De Specularibus.

1 Specularia sunt que vulgo gelosie dicuntur.

2 Domus usum veluti si quis habeat, an etiam specularia tanquam domum instrumenta veniant, ita quod proprietarius non possit prohibere usum fructuarium illius uti.

3 Specularia an indistincte fenestrarum apponi possint.

1 Specularia sunt que vulgo gelosie dicuntur, ab inspicio dicta, ut est text. cum glo. in l. sed si quid s. proprietatis, in versi. speculariis, de usufr. & in l. quiescum. §. specularia, de fund. instru. & instrumenta sunt domus ligneæ, quæ in fenestrarum ponunt ut ubi stantes maxime mulieres videant; & non videri possint. & si sunt affixa fenestrarum, pars domus sunt, & domo vendita continentur, eriam si sint in aedificio posita, & ad tempus det acta ponuntur, ut est text. in d. §. specularia, & ibi glo. & probol. fundi, §. fina cum l. sequen. & l. grandia, de

action. empl. Sed si sunt de novo facta, & nondum imposita: sed ad hoc facta, ut imponantur, & suppleantur, si quis defunctus tunc non sunt pars domus, sed instrumento domus continentur, ut est text. in d. §. specularia, vers. sed si non sunt.

Et ideo si quis habet usum fructu. domus veniunt etiam specularia tanquam domus instrumenta: & proprietarius non potest prohibere fructuarium illius uti, ut est text. in d. l. sed si quis s. proprietatis, de usufr. & proprietate videtur esse legata vel vendita domus sine instrumento: ideo non veniunt dicta specularia, quæ nunquam fuerint apposita fenestrarum, quia illa sunt instrumenta domus, ut dixi, sed specularia affixa, vel ad tempus detraicta, ut reponantur, bene comprehendetur, quia ut dixi ista pars domus non sunt instrumenta, ut probatur in d. quiescum, §. specularia, de fund. instr.

Circa * ita specularia possit dubitari, an diligenter possint ponit in fenestrarum: Distingue breviter. Aut quis vult ea ponere in fenestrarum suis, & tunc regulariter potest: nisi effici fenestrarum constituta, ut dixi supra de fenestrarum, vers. supereft nunc ut dicamus, & vers. sed an quis cogatur. Aut vult ponere in communis fenestrarum socii invito, & non potest, per l. Sabini communis dividit. & per ea quae dixi supra ti. proxim. vers. nunc dicamus. Aut quis vult ea ponere in fenestrarum alienis, & non potest regulariter, nisi effici servitus confixata, ut dixi supra de fenestrarum, versi. supereft nunc ut dicamus, & vers. sed an quis cogatur. Aut vult quis ponere in sua fenestra propria: & tunc aut specularia non excedunt parietem suum proprium, & breviter potest, sicut etiam in suo fenestram facere, ut latius. C. de serv. nisi effici sibi servitus

De Servit. Urban. Praedior.

vetus imposita, ut non possit ibi tenere specularia, ad hoc forte, ut ex illis fenestrarum possit habeti lumen in domo vicini, ut habeant in l. lumen de serv. wheror. pred. & dixi supra de serv. lumen. ver. item est alia differentia, & in ult. preced. in prim. in ver. supereft nunc, versic. quid autem. Aut specularia excedunt parietem: & tunc aut sunt super solum publicum, & de confutidine servarum ubique, quod possint fieri, ergo dicendum est quod possint, & l. an in toman. Cod. de edif. privata. eam simil. Aut sunt supra solum vicini privatum: & tunc sub suo stipendiio, quatenus protendit stipendiuum vel circa, & fieri possunt, sed non ultra, vel l. fina §. fin. cum ibi not. per glo. & Dd. de ser. urb. pred. & per idem quod dixi de fenestrarum, de ligno, supra ult. preced. versic. ultra predicta potest quari.

CAPUT LXIV.

De Camino.

1 In camino quo principaliter considerari.

2 Ignis super solario facientis fieri potest, nisi vicinus incendiij periculum timeat.

3 Solarij si commune sit, & ille qui est inferior, incendiij periculum timet cautio danni inficti peccati potest.

4 Murum sub solario vicinus inferior occidente incendiij evitandi, quibus expensis facere possit.

5 Camuum faciens ut vicino invito murum in solario communem facere possit.

6 Ignis juxta parietem communem

etiam maximum, sicut sole rupti tempore fieri, quo casu socius facere possit.

7 Cuppa communis an & quo casu a socio fieri possit.

8 Socius quilibet mari communis, in qualibet ipsius particula portionem haberet.

9 Caminum quandocumque aliquis in pariete communis adscire velit, & murus ita debilis existat, ut praefaciendo ignem temperatum etiam pro usu suo corveretur: an possit facere murum parvum a parte sua usus pedis altitudine, ut communiter ipsa flamma ascendere possit.

10 Murum juxta alienum etiam non demissi spacio unius pedis, quiescam alium murum sine fundamento, vel etiam modico facere possit.

11 Camini tubus an, & ubi quonodo fieri debet.

12 Fumus qui de tubo camini exit, quomodo manifestetur, an murus proprius communis existat.

In camino * quinque principaliter considerari possunt primum camini locus, in quo ignis sit: alterum ipsum ignis qui sit in eo: tertium cappa eius: quartum cubus: quintum fumus, qui exit de camino. De singulis videamus.

Et primò de loco ubi sit ignis. dicas, si sit super * solario, & solarium est ignem facientis: & potest facere quando vult: qua quis potest uti te sua pro voluntate, nisi vicinus timet periculum incendiij.

Item quando * solarium est commune: & ille qui est inferior timeret periculum incendiij: quia solarium non habetur sub se murum, & tunc potest peti cautio danni inficti, l. fluminum, & praterea, & ibi not. Bart. & Dd. de dam.

dam. infest. & l. si servus serum §. si fornacarius, ad l. Aquic. glof. & per ea que dixi supra de farno, itmo plus posset facere vicinus insector murum sub solario, arg. l. i. in fin. de aqua plu. arcond.

4 Sed * cuius expensis, videtur quod facientis: argum. d. l. i. in fin. misi illi et servitus appositi illius oneris ferendi, qua tunc debet fieri expensis communibus, arg. l. & si forte, §. etiam si de serv. vend. Adverte tamen quia nec haec servitus oneris ferendi esse potest hic in re communis pro indiviso l. in re communis, de ser. ub. pred. & ideo non potest dixi, quod fieri debet expensis communibus: sicut ergo murus sub solario per adi- camentum canimum expensis suis, & non domini inferioris, qui solummodo pati tenetur: arg. l. quoties, la. i. §. i. de ser.

5 Sed * nunquid faciens camini potest facere murum in solario communis invito vicino: Credo quod sic, quia ut dixi, nemus est utile sed etiam necessarium, propter periculum incendi.

6 De secundo * vero, scilicet de igne qui sit in camino: dic, aut murus a latere est in glofis, qui est communis, quod ex igne non potest recipere detrimentum: & tunc alter ex focus potest facere ignem juxta parietem communem, etiam maximum, sicut sit tempore nuppiarum, & ita tenet Angel. & Paul. de Cast. in l. quidam Iberus, de serv. urb. pred. aut paries non est ita grossus: & tunc aut vult facere ignem familiariter & temperatur, & potest, etiam si aliquod damnum faciat ex quo uictus ad usum destinari, argu. l. fistulam, §. princ. cod. iit & l. scimi, §. fin. ser. vend. & ita tenet Angel. in d. l. quidam Iberus,

circa princ. etiam pro hoc allego optimum text. in l. arboribus, §. si navis, de usfruct. & quod ibi not. per glo. & Dd. & maxime Flor. Item quia unetur te ad ultimam destinata: ut not. in d. l. si communis ades. l. Sabinus communis divi, aut vult facere ignem non familiariter, nec temperatur, propter quod sit damnum parieti communis, & non potest: per d. l. quidam Iberus, per glof. in vers. adjicitur, & hoc tenet ibi Batt. Bal. & communiter Dd. Angel. in l. inter quos, de dam. infest.

De tertio * scilicet cappa camini; dic, aut adiustum sicin muro proprio adificantis, aut alieno, aut communis, Primo casu, quando sit in proprio non habet dubium: quia potest, nisi sit in contrarium servitus constituta: per ea que dixi supra de feneſtra, in princ. Secundo casu quando sit in alieno: & breviter non potest, l. sed si inter me, in princ. de ser. pred. & l. quemadmodum, §. fin. ad l. Aqu. fin. nisi esset servitus imposita: per ea que dixi supra de feneſtra, vers. nunc superref. Tertio casu quando adiustum in communis parietem: tunc subdividetur: Aut paries est communis ad unum usum tantum, puta ad horum dividendum, & in eo non potest fieri caminus: per id quod dixi supra de pariete suo muro, in p. qu. & supra de feneſtra, in vers. nunc dicamus. Aut non est communis ad unum usum tantum, sed ad omnia vel simpliciter: & tunc si queritur an possit cavare murum, & tunc aut murus est pro diviso; & potest usque ad dimidiem, & usque quo datur pars sua, quia tunc dicatur facere in suo, & pro hoc gl. in l. hoc quod dictum, §. i. in vers. paries, in princ. de ser. urba. pred. Aut est communis pro indiviso,

&c

& tunc etiam potest ultra: quia in omni parte muti dicunt laborare in re communis.

8 Habet enim quilibet portionem in qualibet particula pro indiviso: ut gl. in l. qui Roma, §. duo fratres, de verb. obl. & in l. si familia. Cod. sa. er. & in §. quidam. Inſit. de ait. Fallit hoc in tribus casibus. Primo quando paries non potest cavaturam pati: per l. cui adiustum, de ser. urba. pred. Secundo fallit, quando alter focus velite ab altera parte sua facere caminum: quia unus plus juris non habet, quam alius, ut dixi, & habetur in d. l. quidam Iberus, maxime per Ang. qui dicit circa princ. quod ita servat consuetudo: quoniam videtur in pariete communis quilibet foriorum caminum habere in parte sua. Tertio fallit, quando murus electa debilitas, quod etiam faciendo ignem temperatum pro usu suo torreteretur, & sibi damnum fieret: per d. l. quidam Iberus in princ. cum ibi not. per glof. & Dd. in vers. non titer. Et addit omnino quia dicam infra in vers. sed hic potest dubitari. Aut queritur de ipsa cappa camini tantum: & tunc aut vult mittere tigna vel lapides sustinentes cappam ultra dimidiem muri: & non potest, si est communis pro diviso: fecis si pro indiviso: per ea que proximè dixi de cava tura. Aut vult mittere tigna usque ad dimidiem vel citta, quando est communis pro diviso: & tunc aut per talen adiusementem non sit damnum muro: puta quia per eam murus communis non debilitatur, neque mutatur eius propter: & tunc potest, arg. l. fistulam, de ser. urba. pred. & not. Batt. Bald. & Dd. d. l. quidam Iberus. Aut sit damnum muro communis, & non potest: per d. l. quidam Iberus, ut in princ. cam not. & ibi, si veller apponere lapides

magnos in muro communis pro sustinenda cappa camini, qui destruerent murum communem propter pondere tollitatem, non potest: per d. l. cui adiustum, & per ea que dixi supra de feneſtra, vers. nunc dicamus.

Sed * hic potest dubitari, quando aliquis vult adiicare caminum in panete communis, & murus est ita debilis, quod faciendo ignem temperatum, etiam pro aliis luo contineatur: ut dixi supra vers. tertio fallit, an hoc caput possit tibi providere, faciendo, scilicet unum murum pavum à parte sua, pura unus pedis, & altitudinis: quantum potest communiter ascendere flamma ignis, sicut sapientissime vidi. Et videtur quod non: quia propter murum communem non est licitum uni socio facere alium murum proprium: per d. l. quidam Iberus, in princip. versio. ad parietem, secund. nn. lect. ultima glof. quaz dicit, quod debet distare per duos pedes vel unum: per l. fin. fini regula. & ita vult Angel. Et intellige de duobus pedibus, quando adiumentum muris cum domo: sed quando est murus simplex, sufficit dimissio unius pedis, per d. l. fin. & ita videtur in casu nostro, quod debeat ille mutus distare per pedem à muro communis: & sic d. l. fin. locum haber non solum in adiumente juxta murum alienum, sed etiam juxta murum communem, quod est notandum. In contrarium tamen videtur text. in l. fistulam, §. juxta, de ser. urba. pred. Ego puto in hoc esse distinguendum. Aut quis vult facere iuatum proprium juxta murum communem, ita quod incumbat, & non potest: d. l. quidam Iberus, in princ. & ita tenet glof. in §. juxta, versio. manet. Aut vult facere murum juxta communem, ita quod communis non in hæret,

hæret, & quod subtato pariete communis remanere possit, & si parietis communis refractionem non impedit, potest, casu est in d. §. iuxta, & licet ille text. loquatur de camera ex figulo opere facta juxta parietem communem & grossi, ibi exponit, ex figulo, id est, ex lateribus non coctis, & lusofa materia : & sic non videatur loqui de muro, tamen credo quod idem sit in dicto muro parvo: quia est eadem ratio in utroque casu. Nec obstat. l. fin. fini. reg. gl. in d. l. quidam Iberus in vers. ad paristem in fin. quia intelligitur quando quis vult ædificare murum fodiendo in terra, propterea quod verisimiliter possit damnum inferri muro communij, tunc enim debet distare per pedem: quia ita taxatum est p. d. l. fin. Sed quando est muros ædificata super solariorum vel etiam in terra pro dicto camino ad defendendū murum communem: & sic pro eius utilitate: quia ex eo non potest locus daminum pati ex illa modico fossione, immo utilitatem: tunc potest. Nec habet locum, d. l. final. per d. §. iuxta, facit ad hoc l. Titius horreum, de acquirend. rer. dom. & quod dixi supra de pariete sive muro. Et quid si est partes ligneas? & vide supra que dixi de scolis, vers. videamus de muro communis.

10 Ex quo etiam infero ea * ratione, quod quis potest juxta murum alienum etiam non dimisso spatio unius pedis facere murum sine fundamento vel modico, puta pro sedendo, vel causa ponendi super horticollis, dummodo humorem non faciente muro communis: per d. l. quidam Iberus, in princ. que omnia bene not. pro intellectu, d. l. fin. fini. regund.

11 De quartis principali, * scilicet de tubo camini: dic aut in totum ille rubus est extra murum communis à

parte facientis caminum, & per eum solum fumus ascendet, & ignis non appropinquat, & potest: per l. fistulam, de serv. urb. prob. & ita tecu Bart. Bal. in d. l. quidam Iberus, in princ. & Angel. in d. l. inter quos, in princ. in. col. de don. infest. Aut ille est cavaus in muro communis & tunc aut per illam cavarum flamma ignis tolleretur & deterior fieret murus, & non potest: per d. l. quidam Iberus, in princ. & ibi per omnes Dd. & per Ang. in d. l. inter quos. Aut per illam tolleretur murus communis nec per hoc detollerarentur, & tunc distinguunt: aut illa cavarum est ultra medietatem muri vel circa: & tunc dic in omnibus, ut supra dictum est de cuppa.

De quinto * & ultimo principali, scilicet de fumo, qui exit de camino fovea ejus tubo: dic ut dixi supra de pariete sive muro vers. secundo principali est videndum, ubi dicitur quod ex cappa camini potest cognosci an murus sit proprius vel communis, de quo dic ut ibi plene dixi, & vide que dixi supra de serv. fistulam. avverio in l. quod in fine.

CAPUT LXV.

De Necessario.

- 1 Necessarium quorū partes habeat.
- 2 Fenebra sive locus necessarij ad sedendum, & quando in muro proprio vel communis fieri possit.
- 3 Necessarij cava, an & quonodo in proprio vel communis muro fieri possit.
- 4 Necessarij cava an in muro proprio supra solum publicam vel vicinā fieri possit.

- 5 Necessarij fovea an & qualiter in muro communi vel proprio fieri possit.
- 6 Necessarij fovea an pro voluntate domini fieri possit.
- 7 Necessarij fovea invata, vel non invata, si humor vel putredine excusat, & in puerum vicinum vel cisternam descendat, vel in ejus venas, aut etiam in penu ac cogi poterit ad respirationem dictam foveam, ita & taliter, quod puto vel cisterna, aut alij vicini loco nocere non habeat.
- 8 Necessariorum plenū habent, si ipsi sunt purgare veluti, an possit.
- 9 Ecessarium * tres habet partes, prima est fenestra, in qua locus sit ad sedendum: alia est cava ejus quae fole ex valis fistulibus fieri: tercia est fovea, ad quam omnes immunditiae descendent.
- 10 De fenebra sive loco necessarij ad sedendum, an & quando possit fieri in muro proprio, vel alieno: aut communis, distinguere ut dixi supra de cappa camini, in isti, precedentibus. & vide que dixi supra de fenebra.
- 11 De secunda * parte necessarij, vide licet de ipsius cava, an illa possit fieri, distinguere: aut quis vult facere cavam necessarij in suo proprio, aut in alieno, aut in communis. Si sit in suo proprio, regulariter licet, nisi sit juxta parietem vicini, quia si tunc lœdat pars vicini, fieri non potest, l. fin. si serv. vend. & idem dicas, si noceret puto vel cisterne vicini, ut diceatur infra, de fovea necessarij.
- 12 Tamen * vidi dubitari an illa possit fieri in muro proprio supra solum publicum vel vicinum. Die de patre, quod non potest, nisi alter sit de consuetudine, a Supra solum autem privatum nulla est conventio vel consuetudo: & tunc aut minus est communis ad canaria simpliciter: & tunc aut ex dicta cava necessaria non sit aliquod damnum muro communis, & potest arg. d. l. fistulam & d. l. quidam Iber. §. fin. eod. tir. & per nos in d. leg. si quando, §. final. & hoc

hoc tenet Ioan Pet. de Papia, *in suo ultimo lib. in gloss. in vers. & in futurum percipientiam, vers. an autem facius. Aut infestur dannum muro communis: puta quia murus est subtilis, & nimis debilitatur: & non potest, per leg. cuius edificium, de serv. urb. præd. vel quia proprium humorum cavæ necessarij murus communis debilitatur, per d. l. quidam Iberus, in princ. cum ibi not. & per leg. fistulas, si servit. vend. & d. l. si quando. §. fin. em. gloss. eod. sic. hoc tenet etiam dictus Ioan. Pet. in loco praælegato: qui dicit idem, si ex dicta cava exit partito vel malus odor: & ad hoc nihil allegat, sed tu allega tex. cum gloss. in leg. 2. §. idem ait, si odore, ne quid in loco publico, & tex. cum gl. in 1. pen. quid vñ aut clam, & vide quæ dixi supra de cloaca, in antepen. que. Idem etiam dicas si ex dicta cava exit humor vel putredo in domo vicini: quia quis non potest etiam laborando in suo immittere aliquid in alieno: ut not. gloss. in d. leg. si quando. §. fin. & dicam infra, de focea necessarij.*

6 De quarta* parte & ultima, scilicet focea necessarij, posset queri, an possit illa fieri pro voluntate domini. Die, aut vult facete foceam subterraneam etiam ultra suum solum sub solo vicini, & non potest: ut dixi supra de penu. verit. quid si una vult facere. Aut vult facere quartenus duras solum suum, & potest, nec tenetur dimittere spatium aliquod. l. s. fini regum. ut dixi supra, de penu. & puto: nec etiam haec servantur de consuetudine, ut dimittatur aliquod spatium, & praesertim quando sunt hujusmodi foceæ quæ undique se mutantur, quæ vulgo le volte dicuntur.

7 Secundo* queri potest, quid si ex focea mutata, vel non mutata, exit hu-

mor vel putredo: & descendit in puteum vel cisternam vicini, vel ejus venas, aut in penu, an poterit cogi ad reficiendum dictam foceam ita & taliter quod non noceat, puto vel cisternam aut alijs loco vicini? Dicas quod sic: quia non est licitum quicquam facere in suo per quod aliud immittatur in alienum. l. sicuti §. Arisfo si serv. vend. & d. l. si quando. §. fin. si serv. vend. l. fluminis §. fin. gloss. pen. in fine de danni, infel. & ita tener. Io. Pet. de Papia, *in suo ult. lib. in loco praælegato* & ita not. Flor. in dñ. l. si quando §. final, qui dicit per illum text. ubi aliquis constitutæ loca communia juxta domum vicini, ex quibus caufetur ad illam humiditas, cogi poterit ad talia loca purganda & purgata retinenda. Adverte tamen quia gloss. in d. l. si quando. §. fin. videtur teneri secundum Azo, quod si licitum sterilizandum in suo ponere: licet alijs scribat inde humorem, per l. sicuti. §. idem ait si serv. vend. & per l. fistulam, in princ. de serv. urb. præd. quam gloss. intelligo, quando raro humorum faceret: sicut si affidue: per l. fistulam in princ. & addo que dicam in tit. 1. post princ. & infra. de sterilizatio.

Sed * pone, quod habent necessarium plenum, vult ipsum purgare an possit? Credo quod non, propter factorem: & ideo de nocte tantum fieri debet, per ea quæ dixi supra de fornace vesticul. & prædicta teneo, ubi vide & addo que dicam in tit. sequen.

ADDITIO.

a De consuet. Vtrum consuetudo prava excusat? Resp. secundum gloss. 4. distinc. 1. c. denique, quod sic, quod verum intelligo, quod non excusat quo ad Deum, quando ignorancia

præva

præva consuetudinis esset crassa, ut puta contra jus naturale, 27. quæf. 2. flagitia. secus ubi esset probabile dubium super conseruendis validitate: nam tunc ignorantia legis non est peccatum *ut in l. regula ff. de juri & fac. igno.* & in cap. cum delectus. de consuet. quod not. Innoç. in cap. per tuas de simo. & gloss. in c. uno de poþib. præd. lib. 6. in vers. de cetero. Et utrum consuetudo interpretari privilegia, sicut & legem? Relfon, quod sic. e. cum dist. de consuet. l. si de interpretatione. ff. de leg. & quod ibi not. Joan. And. in c. quod dist. de consuet. & aff. & vide Alexan. 2. volam. consil. 107. in ult. col. versi confirmantur. & consil. 16. in 6. consil. in fin. & in 1. vol. consil. 8 2. in 2. col. in princ. & in 4. vol. consil. 13 4. in princ. ubi ponit quæ requirantur ad esse consuetudinis.

CAPUT LXVI.

De Seclario.

- 1 Seclarium quid sit, & quæ partes habeat.
 - 2 Seclarium si, quis juxta parietem communem adficare velit, an posse sit.
 - 3 Seclario si aqua spurgatur, & descendat per solarium ad partem vicini inferiori, vel solarium commune mafefaciat, an prohiberi possit ne amplius spargat.
 - 4 Seclarij murus si communis esset, & proper pondus spæleæ aperte debilitaretur, an prohibiri possit.
 - 5 Seclarij foramen, & focea, ac ejus camera qualiter se habere debent.
- Item* quid si ex seclario spargitur aqua, quæ descendit per solarium ad partem inferiorem vicini, vel mafefacit solarium commune: an potest prohibiri ne amplius spargat? Dic, aut spargit pro usu quotidiano suæ familie & potest argum. l. sicut §. fin. si serv. vend. & l. fistulam. in princ. de serv. urb. præd. Aut ultra usum,

Cc 2 quoti

Seclarium quinque * habet partes. Prima est lapis sive lignum, super quo lavatur spæleæ. Altera est similiter alijs lapis vel lignum de super in quo pendet fistula, & his similis, ac etiam supelleæ fistula coquimur ponatur. Tertia pars est foramen, per quod aqua descendit. Quarta est focea, ad quam aquæ & carceræ immunditia dicuntur. Quinta est quandoque camera, in qua statu ad lavandum, super prima parte de lapide seu ligno seclarij quo lavari solent supelleæ fistula, si queritur an imponi possint in muro proprio aut in communii, aut in alieno, dicendum est breviter, sicut diu de cappa camini.

Sed * quid si vult adficare juxta parietem communem, ipsum non tangendo distingue. Aut per talen adficationem seclarij non fit damnum vicino suo socio, nec impedit refectionem communis vel alieni parietis, & potest, argum. l. quidam Iberus in princ. & leg. fistulam. §. juxta de servit. urb. præd. Aut impedit refectionem; & non potest, per d. s. iuncta. Aut non impedit refectionem, sed noceat vicino: & tunc aut nocet affidit: quia abundantia humorum emititur, & non potest, per d. l. fistulam, in princ. & ita tener Angel. in d. l. inter quos, in ult. col. versi si autem quis velit adficare de danni, infel. & addo que dixi supra de camino versi, sed hic posset dubitari. & in tit. prec.

Item* quid si ex seclario spargitur aqua, quæ descendit per solarium ad partem inferiorem vicini, vel mafefacit solarium commune: an potest prohibiri ne amplius spargat? Dic, aut spargit pro usu quotidiano suæ familie & potest argum. l. sicut §. fin. si serv. vend. & l. fistulam. in princ. de serv. urb. præd. Aut ultra usum,

quotidianum, & non potest, ut dictis juribus, circa quod vide que plene dixi supra de servitus, proscic. in 1. quæst.

- 4 De secunda* parte lectorij dicendum est in omnibus, sicut de prima: sea in hac secunda in primis considerandum est, si mutus esset communis, & propter pondus supeleccitilis appendere debilitaretur: prohiberi posset per l. cuius adiunctum, de serv. urb. pred.

- 5 De 3, 4, &c. 5, parte lectorij, & scilicet de foramine, & fovea, & ejus camera, dic in omnibus & per omnia ut conclusum fuit supra, tunc preced. de necessario & adeo que dixi supra de servitus prosciendi, & quod dicam in sequ. ist.

CAPUT LXVII.

De aquarolo sive canali.

- 1 Aquarolum quid propriæ sit.
- 2 Aquarolum si quis in suo habeat, & aquam per uram regulam ducat, que cadat in suum putam in curiam vel horum: deinde illa aqua paulatim in fundum vel penum vicini vel communem, an cogi possit ut dictam aquam in suo retineat aut alienum non veniat. Et videtur quod non, per gloss. ordin. in l. si quando se servit. veniat. In contrarium videtur, l. fluminum. S. fin. in glossa pen in fin. de dann. infelt. Puto quod sit dicendum, aut illa aqua affidus descendit in fundum vicini, vel communem, & prohiberi potest, per l. fistulam, in principe de serv. urb. pred. Aut non discirris affidus, & tunc secus per d. l. fistulam. Et pro hoc vide que dixi in tit. precedens. primam partem.
- 3 Aquarolo vicini mei si aquam descendenter videam, & ex suo ad curiam meam cadentre: at aliquid in meo facere possim propriæ quod aque fluxus impeditur: ita quod in vicini solo remaneat.
- 4 Aquarolo vicini si aqua in fundum meum descendat, quid iuri.
- 5 Aquarolo tuo si aqua in via publica descendat, quid ego vicini contra te agere possim.
- 6 Pariete in communis an sit licitum mittere canale recipient aquam de caelo cadentem, vel aquam de ci-

sterna discurrentem, aut de aliquo aqua receptaculo, quod castellum appellatur.

Diximus de ista materia supra, in cit de fistula, verum quia multum convenit lectorio, Ideo eam hic memorare constitui.

Et * appello aquarolum parvum scelerium vel vas lapideum in muro immillum, habens fistulas ferreas ad similitudinem capitis serpentis vel leonis, aut hominis, de quo exit aqua pro manibus lavandis. Si quia autem aquarolum sive canale in suo aut alieno fabricare volunt ea, quæ de lectorio dicta sunt observare tenetur per jura in duobus titulis præcedentibus, allegata.

Sed juxta * ea, dubitari posset quis haberet aquarolum in suo, & ducit aquam per unam regulam quæ similiiter cadit in suum, puta in curiam vel horum, deinde illa aqua paulatim descendit in fundum vel penum vicini vel communem, an cogi possit ut dictam aquam in suo retineat aut alienum non veniat. Et videtur quod non, per gloss. ordin. in l. si quando se servit. veniat. In contrarium videtur, l. fluminum. S. fin. in glossa pen in fin. de dann. infelt. Puto quod sit dicendum, aut illa aqua affidus descendit in fundum vicini, vel communem, & prohiberi potest, per l. fistulam, in principe de serv. urb. pred. Aut non discirris affidus, & tunc secus per d. l. fistulam. Et pro hoc vide que dixi in tit. precedens. primam partem.

Quid * autem si ego videns aquam vicini mei descendere & cadere ex suo ad curiam, non facio aliquid in meo propriæ quod impeditur fluxus aquæ, ita quod remaneat in solo vicini, an possim? Dicas quod sic; argument. l. 1. Paragrapho sunt qui putant, Digestis

ne quid in loco publico, & vide que dixi supra in 4. divisione servitum, verific. & primo videamus, & supra de curia in fine.

- 4 Item* quid si aqua descendit ex canali vicini in fundum meum? Dic quod eum prohibere possim per l. scuti. §. Arist. si serv. vend. & per ea quæ dixi supra de serv. projec., in 1. & 2. quæst.

- 5 Item quid si ex aquarolo tuo descendit aqua in via publica: a: an ego vicinus possim agere contra te? Dic quod sic, si nocet, vel nocere potest mihi transiunt, argu. 2. in princ. ne quid in loco publico, circa quod vide que dicam infra tit. seq. & quod dixi supra in tit. precedenti.

- 6 Item* nunquid in pariete communis sit licitum mittere canale recipiens aquam de caelo cadentem, vel aquam de cisterna discurrentem aut de aliquo receptaculo aquæ quod castellum appellatur? Dicas quod non: per l. fistulam, de serv. urb. pred. Et est ratio: quia per talen discurrunt aquarum parientes corrupti verisimile est; secundum Ang. in d. l. inter quos, in princip. in 4. col. de dam. infest. Reliqua circa istam materiam vide supra de fistula.

ADDITIO.

- 2 Via publ. Adde Alex. 3. vol. conf. 7. 3. in 1. colum. Paragrapho fin. & quasi per totum, & Com. 2. volum. conf. 2. 4. in 3. volum. conf. 2. 8. 2. & quid significet via, dicto volum. conf. 2. 9. 5. & in 4. conf. 2. 1. 2. incipien. praemittendum.

CAPUT LXVIII.

De aquæ projectu seu aliarum rerum.

1 Aquam in vicini fundum an immittere licitum sit.

2 Aquam vel alias immundicias in stratum publican, vel alium locum publicum, an projectare licet.

3 Putredinem aliquam puta lavataram vel aliud puridum, si pedessequa vel famulus projecterit, & super vestem vel capitum transversis per viam publican, vel ibi statim descendere, an ejus dominus tenetur.

4 Aquam ut illic projectas, si alos tibi terre pedes concedas, an proprietatis vel usus concedi videatur.

Quæsto primo nunquid sit licitum immittere aquam in fundum vicini? Et dic quod non, nisi sit servitus imposita, l. scuti. §. Arist. si serv. vend. de dam. infest. Reliqua circa istam materiam vide supra de fistula.

Quæsto* secundo, an licet projectare vel alias immundicias in stratum publican, vel alium locum publicum? Et puto quod sic, dummodo non nocet utrum publico: vel transiuntibus, vel in existentibus, argu. l. 2. in princ. ne quid in loco publ. juncta l. 1. in princ. de his qui deject. vel effus. nisi ex legge, vel statuto, vel consuetudine alter ester provisum, d. l. 2. in princ. Nam communiter circa hoc per statuta locorum est provisum, & alter quam sit de jure communis.

Quæsto* tertio, pedessequa vel famulus unius projectat ex fenestra ali-

Cc 3 quam

quam putredinem, puta lavataram vel aliud putridum, & descendit super vestem vel caputum cuiusdam transeuntis per viam publicam, & ibi stantibus, & vestem vel caputum deturparit, an dominus a eis teneatur: & in quantum? Et dic regulariter quod in duplum damni dati ut est text. in l. in princ. & ibi hoc nota. Por. de his qui dejet, vel effide, quod est verum, quando est projectum in loco quo vulgo iter fieri solet: secus si ester projectum in loco non confutet esse, quod vulgo iter non confutet esse: ut est text. in d. l. 1. §. summa cum utilitate, eodem titulo facit l. si pateretur, & quod ibi not. ad l. Aquil. quod not. quia accedit sepe de facto: & ita etiam servatus sed pone alteri solent imponi per statuta locorum, que sunt levanda, l. omnes populi de iusti. & ju. ubi autem non existent statuta vel confutundis, servata quod supra dixi. Quarto * quarto, quid si concedo tibi duos pedes terræ, ut ibi projicias aquam, an proprietas vel ulius concedi videatur? Et videtur quod non, eo quia sicut conditi projiciendi & causa dandi: ut est text. in l. §. mulier de juri, do. de quo dic ut ibi per Dd. Ultimo de ista materia de ejecionibus & effusionibus, vide plene in tit. de his qui dejet, vel eff. per rotum, & addo que dixi supra de servitate projiciendi.

ADDITIO.

a Dominus. Utrum dominus teneatur de facto familie? Respondit collico ex D. Ant. & Joan. de Lig. ac Pa. in c. licet, de res. Ipo. & Bartol. in l. neguid ff. de incensu. & nav. quod sic: quod familia eius delinqit in officio seu ministerio in quo ipse dominus est praefitus & ipse tenet opera talis familie: quia sibi impetrat quod talem

exigit, quia honestam debet ponere, l. i. §. familiæ, ff. de publ. civiliter tamen tenetur non criminaliter: ut d. ne quid. Ex quo patet quod potestas seu iector tenetur ex maleficis suorum officiis, l. si post, C. de eff.

CAPUT LXIX.

De Aqueductu.

- 1 A quæductu aliqui in suo habere non licet, per quem aqua in alienum fluit: & quomodo si contra eum agi possit.
- 2 Aqueductum an per vicini fundum facere licet.
- 3 In aqueductu si ego privatus aliquod ius habeam: nūquid à solito cursu diversi poterit.
- 4 Confutundine vel statuo quis potest habere ius aquam tollendis per rotam ex flumine vel castello: ut est text. in l. 2. communia pred. de quo dic ut ibi per glo. & Dd. Cetera circa istam materiam, vide que dicam in seq. iii. de servitate aquæ dulcis.

NON licet aliqui aqueductu habere in suo per quem aqua in alienum fluit: & si contra fiat, potest agi contra eum: ita ius illis non esse: ut probato in l. fistulas, si serv. vend. Ex quo not. secundum Flor. ibi, quod faciens aqueductum in suis dominibus, non potest, quatenus per eum fiat dannum domini vel patiri vicini, & pro hoc etiam l. fistulas in prin. de ser. urb. pred. Item not. secundum eundem Flor. in d. l. fistulas, quod ducetus aquæ ad fontem, vel ad aliam utilitatem vel communitate publicam, si transferat per dominum privatum: ita debet servari & manuteneri expensis publicis quod illi privato non noceat: & ad hoc potest agi: ut l. fistulas, nisi alter actum sit, vel confutundine servatum, facit ad prædicta, l. 2. §. merito. & si quis à prin.

De Servit. Urban. Prædior.

principe, ne quid in loco publico.

- 2 Sed * nunquid sit licitum aqueductum facere per fundum vicini? Dic quod non: & si fiat, potest vicinus propria autoritate defruere: ut est text. in l. quenamad. §. si protellum ad l. Aquil.

3 Sed pone in * aqueductu, ego privatus habebam aliquod ius: an poterit diversi à solito cursu? Dicas quod non: immo potest cogi divertens, ut in pristinum statum aquam ducat: ut est text. ubi hoc not. Dd. in l. 2. Cod. ad l. Aquil. quod not. quia alvei aquarum in quibus vicini confutuerunt haurient vel tollere aquam, vel pannos lavare, non possunt perverti in eorum præjudicium.

- 4 Vltimo * not. quod quis potest ex pacto a vel confutundine habere ius aquam tollendi per rotam ex flumine vel ex castello: ut est text. in l. 2. communia pred. de quo dic ut ibi per glo. & Dd. Cetera circa istam materiam, vide que dicam in seq. iii. de servitate aquæ dulcis.

ADDITIO.

a Pacto. Quæ differentia est inter pactum & conventionem? Pactum est consensus duorum vel plurimum ad aliquid faciendum, vel dandum verbis expressum, ita quod verba præmitantur à promittente, & confequantur à recipiente. Conventione vero est nomen magis generale quam pactum: quia scholares in scholis, & fratres in capitulo convenire dicuntur, ff. de pact. l. 2. §. conventionis verbum.

CAPUT LXX.

De Ponte.

- 1 Pons dicitur ille, qui est de lignis, non autem de lapidibus.
- 2 Flumen si per civitatem discurrat, & unus ab utraque parte ripa domos habeat: an pontem super flumen facere poterit, per quem de una domo in aliam ire valent.
- 3 Pontis partem, puta decem pedum longitudinem, nūquid in flumen quis facere possit, per quem possit ire ad hauriendum aquam, vel ad lavandum pannos stare.
- 4 Pontis reficiendi & faciendi omnes super flumen publico, ad quem spectat, per quem iter transiunctus necessarium sit.
- 5 Pons an via publica appellatione veniat.

Pons propriæ * dicitur ille, qui est de lignis, non de lapidibus, ut l. supra iter. in princip. de aqua p. arc. & ibi hoc not. Bart. & Angel. qui dicunt, quod licet istud sit de jure: tamen de confutundine pons & arcus lapideus synonyma sunt: quia continent appellatione pontis, cui confutundini standum est. Et pons potest esse duobus modis, in urbe, seu in municipio. Uno modo, quando supra solum publicum, & de isto ponte dixi supra in tit. de ponticello, ubi vide. Alio modo, quando est supra flumen, vel aquam: & de isto dicamus.

Nunquid si flumen discurrat per civitatem, & unus habet domos ab utraque parte ripa, an possit facere pontem super flumen, per quem possit ire de una domo in aliam? Dicas quod non;

non : casus est in l. fin. ne quid in flum. publ. sicut non potest supia viam publicam. l. 2. §. tractatum ne quid in loco publ. & l. fin. & ibi ad hoc notat. Bul. de servu.

3 Secundo * nunquid potest in flumine facere partem unius pontis, pata longitudinem decem pedum, per quem possit ire ad accipientium de aqua, vel stare ibi ad lavandum pannos? Et tunc quod non: quia sicut in loco publico vel private non licet aliquid immittere, l. 1. & 2. ne quid in loc. publ. ita nec in flumine publico, argum. l. fin. ne quid in flum. publ. de confluendis tamen servatur contrarium cui confluendum standum est: quia regula est, quod in pontibus & aquis standum est antiquitati: ut est texr. & ibi hoc not. Bald. in titul. de pace Constan. in 6. coln. quam regulam perpetuo tene menti: quia per eam decidete potes plures quaestiones.

4 Tertio, * ad quem spectat onus faciendi, & residiendi pontem super flumine publico, per quem sit iter transfluminis necessarium: Distinguere. Aut est pons qui debet retineri, & custodiari per dominum civitatis: & debet expensis domini fieri & refici: quia ad ipsum dicitur principaliter spectare: sicut etiam spectant alia fortalia. Aut est pons qui non custoditur, sed simplex tancum pro transitu: & tunc aut delevit omnibus de civitate: & per omnes de civitate fieri & refici debet. Aut deservit una tantum contracta seu vicinæ: & illi de illa solum contribuire tenetur: sicut de puto communis dicimus. arg. l. secundum naturam, de regul. iur. &c. qui sentit. omnis. ed. rit. lib. 6. facit l. adiles & quod ibi nota de via publica.

5 Quartò, * an appellatione via pu-

blicæ veniat pons; Et dicas, quod sic: quando per illum vulgo iter fit, argu l. fin. ne quid in flum. publ. juncta l. fin. in prout. ff. de servis. & ideo statuta loquacia de maleficiis commissis in via publica, verificantur in commissis super ponte publico. Et adde predicitis que dixi supra de serv. tig. immittendi. in 6. q. & supra de refutatione. in 7. q. & supra de pos. & vide l. supra iter in pr. & ibi per Bar. & Dd. de aqua plu. arc. Reliqua quo spectant ad materiaum pontis, dicam plene in seq. lib.

C A P U T L X X I .

De picturis seu incrustationibus.

1. Picturas habere in pariete communis sociolice.
2. Parietem communem unus ex sociis, etiam altero invito, an dealbare & pingere poterit.
3. Incrustationes quid proprie sunt, & quonodo capiantur.
4. Picturarum & incrustationum a ratio habeatur, si de aliquo muro de damno infecto cunctum sit.
5. Pictura si in pariete communis existant, an causa imponendi tigna alter focus pulsare possit, ex qua pulsatione damnum illis picturis contingere posset.
6. Pingi si velim facere in ecclesia crucifixum, vel aliquid aliud, an possum.
7. Usufructuaria vel inquinilus an in domo usufructuaria vel conducta possit facere pingi insignia sua, qua vulgo armis dicuntur.
8. Depingi non potest facere insignia sua, portetas officiales, vel privatas quispissim, vel nomen suum in adiicio

ad iacio publico ponere.

9. Depingi facere potest insignia sua ille, cuius pecunia publicum opus factum sit.
10. Capellam vel Ecclesiam si quispiam fecerit, & in memoriam sui insignia sua apponi fecerit, an clericis ea detere possint, & alia impaveri.
11. Depictus si esset quispissim in aliquo loco publico tanquam proditor, & quispissim sine principiis licentia illam post trans deleret: an in aliquod edictum incidere.
12. Imaginem Dei vel Sanctorum personam quia persona purissima possit.
13. Pictores & miniatores pingentes cum cum adulterinis coloribus, an domino ad interesset tenentur.
14. Pictura an cedar tabula vel charta, an contra.
15. Imagines Sanctorum Leo Imperator cum delevore.
16. Imagines Sanctorum quia iter adorare debeantur.

3 Non est dubium quod licet socio in pariete communis picturas habere: quia est texti in dist. l. quidam Iberus in principio de servit. ub. pred. & ibi per omnes Dd. & not. Angel. in l. iter quo in principio in ult. col. de damn. infect. qui dicit quod non est: quia per eas non sit aliquod damnum vicino, sed toti societati prodest, saltem quod ornamenatum: & ideo invito socio etiam fieri possint, ad hoc ut allegat. l. impensa, in fin. de verb. signis.

4 Et sic not. * quod parietem communem unus ex locis poterit etiam altero invito dealbare & depingere, & similia super eo facere, secundum Joan. Petri de Papia, in suo ultimo libro, glossa amicorum, vers. licet hoc casu qui-

libet eorum, & ita tenet Angel. in dicta lege quidam Iberus, ante fin. principiis, potest etiam incrustationes facere: ut est texus dicta lege quidam Iberus, Paragrapho fin. exemplum ponit Angel. dicta lege inter quos in Florentinis voluntibus incrustare parietem, quæ incrustatio fortificat parietem.

Et incrustationes * dicuntur crustæ subtilem mammoris, quæ ponuntur extra murum, ut torus mammoreus videatur. ut est text. cum gl. in l'impensa, in fin. in vers. incrustationes: & pone exemplum ei, sicut est tota Ecclesia sancti Marci de Venetis. Possunt etiam capi incrustationes pro opere musico, quo teatralibus dicta Ecclesie sunt ornatae. Et per praedita etiam concluso, quod si murus est simpliciter factus, posse unus sociorum etiam altero invito calcare impleri facere, & ipsum dealbare: quia per hoc efficiunt melior & pulchrior sine aliquo danno socij.

Sed * quid si est castum de damno infecto illum mori: an habeatur ratio illatum picturarum & incrustationum, Dic quod non: ut est texus in dict. l. quidam Iberus, §. fin. & ibi per gloss. & Dd. & per Ang. in d. inter quos in princ. in ult. colum.

Sed quid * si in pariete communis sunt picturae, an alter focus possit pulsare puta causa imponendi signa, si proper illam pulsationem fieret damnum illis picturis, Dic quod non idem si veller mittere aquam per scelarium vel necessarium, & proper humiditatem deleterent pictas: nam dictis causibus non potest: debet enim socius ita uti re communis, quod non fiat damnum parieti communis: per d. l. quidam Iber. & per l. sculam, si sero vend.

Quid * si volo facere depingi crucifixum, vel aliquid aliud in Ecclesia,

utrum possim prohiberi? Dicas quod non, quia istud pertinet ad ornamenti, l. 1. ne quid in loco sacro & ibi hoc non. Bart. in dico plus, quod legatum factum pro pictura Sanctorum, censetur esse factum in piam causam, linea marginalium, & ibi hoc non. Bartol ff ad l. Fale. & probatur etiam in l. Tista in fin. de auro, & arg. leg. & vide omnino que dicam infra vers. ult. not. Item potest taliquin usus est & statua, vel imaginis a l. statuae, & ibi non. per gloss. de usus not.

7 An autem usus tuus tuus, vel inquitinus possum in domo usus tuus, vel conducta facere depingi insignia sua, quae vulgo anima dicuntur? Et dicas quod sic: per l. sed & si cuius, & ad hunc, de usus, & ibi hoc non. Florent. quia per hoc non videntur esse deterior conditio rei, & mutari eius substantia: alias fecus, C. de reli. l. mo. uniuscetera, & lne quis vela regia. C. uero privatus, & pred. su. vel alien. impo. & propterea in picturis, quae faciliter deleri possunt, procederet: fecus si vellet sculpas in lapidibus posse.

8 Item * nullus eriam potestas, vel officialis, vel privatus potest depingi facere insignia sua, vel ponere nomen suum in edificio publico, pura in palatio, vel platea: led solum nomen, & insignia principis est sexi in lopus in fin. cum l. seq. ff. de ope. publ. quod non, quia servatum totum contrarium in practica.

9 Item ille, * cuius pecunia opus publicum factum est, potest nomen, & insignia sua depingi facere: ut est catus in l. 1. & in l. opus in fin. & in l. fin. de ope. publ. & ita obseruantur: maximè, quando fabricatur una Ecclesia, vel capella: & intellige, quando de sua

pecunia: fecus si de pecunia aliena: & ideo cum quidam Episcopus Veronensis, qui triam Ca-dinalis erat, & Viccamerarius Pape, exponuerit de bonis ergo eisdem pauperibus in fabrica majoris Ecclesie Verona duo milia ducatorum, & fecisset sculpi insignia sua super capella sua cum columnis, fuenum sibi abafa, & merito quidem, quia illa non erat pecunia sua, omnino tenebatur eam ergo: argum. c. retulatum, cum ibi not. per gloss. Dd. exira de prob.

Item pone, * unus fecit fieri capellam, vel Ecclesiam, & in memoriam sui nominis ibi fecit apponi insignia sua: prout solitum est: an possint illa insignia clerici delere, & altera impone? Dicas quod non, nam puniri debent arbitrio judicis, l. qui liberalitate, ad fin. & l. ope publ. Secundum Ludov. Rom. in 355. singulari, & not. Bart. in d. l. qui liberal. qui dicit non, contra fratres minores, & aliquos religiosos, qui capellas aliquorum defunctorum attribuunt nomini alterius, qui hoc facere non debent. Item contra eos, qui abadunt armam alieuius, & ponunt armam alterius: Adverte tanien, quod anima eorum, qui propter traditionem de patria expulsi sunt, possunt deleri, catus est in l. eorum qui: ff. de part. secundum Ludov. Rom. in suo fin. 353. quod incipit eorum anima, & ita etiam se ipsum obseruantur.

Item adde, * quod si aliquis esset depictus tanquam proditor in aliquo loco publico, & unus deleret illam picturam sine licentia principis, incidet in edictum, de quo habetur in l. si familia, de jurisdict. omn. judic. & ibi hoc not. Angel.

Item * quod pertinet imaginem Dei vel Sanctorum puniri potest, leg. Cornelia de sciar. l. hoc sensuus, de scia. &

& ibi hoc nota Angel. qui dicit, quod vidit Peccij frangente majestatem lignam, amputati sibi manus: & quod etiam gravius puni. i. potest pena mortis, de quo vide etiam per eum in l. 1. Cod. de rapi. virg. & quod habetur in c. l. de offic. ordin. lib. 6.

13 Item * not. contra pictores, & miniatores, qui minant & pingunt cum adulterina coloribus, ut teneantur domino ad intercessione, ut l. 2. & ibi hoc non. Bart. C. de m. regule lib. 1. 10. Item teneantur criminis felionatus l. 1. si quis servos, de criminis & non Bart. in dict. l. 2. ad fin. qui dicit idem in tractatu bus panorum, & sim.

14 Item * nunquid pictura cedat tabula vel charta, an e contra: vide text. In fin. de rerum div. 5. si quis in aliena tabula, & in l. rem § sed & id quod in charia, de rei vendi. & quod non in dictis juribus.

15 Ultimo * nota quod multi infideles reprehendunt imagines Sanctorum dicentes quod sumus idololatri: & propterea Imperator Leo, qui fecit, leg. dies fest. C. de feriis, & l. si quenguanam, Cod. de episcop. & cleric. ex suggestione quorundam haereticorum habuit contentionem cum Ecclesia Romana: quia fecit removere omnes picturas de ecclesiis tanquam idololatram continentibus: sed Papa qui tunc erat, congregavit Concilium Romae, & ipsum Leonem existentem Constantinopolii excommunicavit: qui Leo leprosus postea mortuus est: ut scribit Paul. de Casir. in leg. final. Cod. de feriis.

16 Et * tu dicas defendendo Christianos, quod imagines adorare non debemus, videlicet colores carum, seu lapides: sed eis debemus reverentiam propter Deum & Sanctos, qui per eas representantur. Onde scribit Gregor.

ADDITIO.

a *Imaginis.* Imagines Sanctorum quare depinguntur: Rely. Gregor. in e. per latum, de conf. distinct. 3. sic inquietis quod legenibus scriptura, hoc idiotis prestat pictura clementibus: quia in ipsa ignorantes vident quod sequi debent: in ipsa legunt qui literas nesciunt, unde præcipue gentibus pro lectione pictura est.

b *Imagines.* Utrum adoratio requiriat locum determinatum? Respond:

Dd. 2 quod

quod non principaliter, quasi sit de necessitate eius: sed bene requiritur secundum concidentiam, sicut & alia ligna corporalia, secundum illud Luc. 19. Domus mea domus orationis vocabitur, & id Joan. 4. Venit hora in qua veri adoratores adorabunt ipsum, qui est principalis ætus adorationis, ut dictum est. Locus tamen requiritur non propter eum qui adoratus sed propter adorantes.

CAPUT LXXII.

De Horreo.

- 1 Horreum in solario communi si quis habeat an ipsum frumento, vel aliis mercibus implere possit.
- 2 Horreum rebus omniis si multum ponderet ita quod solarium sustinere negaret quid juris.
- 3 Horreum frumentarium novum ex tabulis ligeris mobile fastum se qui pian in alterius solo posuerit, an ipsi solo cedar.
- 4 Decimas nunquid rustici in horrea ad Ecclesiis deferre debent.

SI quis * habeat horreum in solario communi, an possit ipsum implere frumento, vel aliis mercibus? Et dicas quod sic, quia dicitur ut in communia ad usum definitum, leg. si communis aedes commun. divi. & not. in d. l. Sabinius eod. titul. facit, l. Arboribus, §. si navis, de da usfructu.

Sed * quid si nimium ponderat, ita quod solarium non possit sustinere? Dic quod non potest cogi ad sustinendum columnas, quæ sustineant solarium, argum. l. sicut in princip. si serv. vend. Et si non substituerit, vel etiam substituerit, & solarium non possit

sustinere, vel cum paries communis debilitate: runc possit cogi ab sublevandum pondus: per l. cuius edificis, de sc. ub. præd. volentes etiam ædificare juxta horrea publica, debent dimittere sparium 10. pedum liberi aëris: ut l. mania, c. de adfis. pri. & not. gloss. in l. si eu. cod. titul. de quo dic, ut dixi supra de manianis.

Sed * quid si aliquis horreum frumentarium novum ex tabulis lignis mobile factum in solo alterius posuerit, an solo cedar. Dic quod non: & sic non officiatur dominus opradicat, ut est text. in l. Titus horreum de acquiren. rer. do. & vide l. granaria. in princip. de acti. exopt. si lecus esset tabula terra affixa, d. l. si supra tuum de acquir. rer. do. & d. l. granaria. & not. gloss. in d. l. Titus horreum.

Vltimo, * nunquid rustici debent in horre deferte decimas ad Ecclesi. arias? Dic quod sic: ut in clericis, vel eorum nunciis non sint colligende in agris: per text. 16 q. revertimini, & ibi hoc notar. gloss. in vers. in horrea, vide nat. per Specul. in sit. de decimis versic. ultimo quero, & horreo, vide plene leg. cum in plures, §. locator horrei, ff. locat. & in leg. dominus horreorum, eod. siu.

ADDITIO.

a Decimas. Decimas quando dari debent? Resput dicitur in c. cum homines de deci. quod statim fratribus collectis: & hoc quo ad prædictas: quoad personales, debent solvi in fine anni: sed tu dic, secundum consuetudinem prescriptam sunt solvenda; & si petierunt, peribunt illi qui est in mora, alias non: sed cui debentur.

CAPUT

CAPUT LXXXIII.

De Armatura.

- 1 **A**rmatura machina dicitur illa, super qua operari ad edificandam stant.
- 2 **A**rmaturam vicinus adificans, an supra vicini solum ad murum ponere possit, ut laborantes valeant super illa armatura ad laborandum stare.
- 3 **A**rmaturam in fundo vicini an ponere licetum sit.
- 4 **A**rmaturam si quis in suo muro habeat & eam in vicini muro ponere velit, ita quod ea in requestat, quid iuris.
- 5 **A**rmatura regulariter in suo alterius ponit nequit.
- 6 **A**rmatura si male ligata fuerit, vel in ea pertica vel funes posse fuerint, que vetusti erant, propter quod unus de armatura occidit, an magister de armatura teneatur.

Armatura * machina dicitur illa super qua operari stant ad edificandam, l. si ut certo, §. interdum, ff. commoda de ea ita vidi dubitari.

Nunquid * vicinus adificans dominum possit armaturam ponere ad murum supra solum vicini, ut laborantes valeant super illa armatura stare ad laborandum? Et videatur quod non, arg. l. quemadmodum, §. 1. ad l. Aquil. & l. 1. §. edificare, de mor. inferen. Sed est arg. contra id l. refectoris, communia pred. & istud puto verius, quando aliter commode fieri non potest. Nam si est licitum mihi murum meum altius tollere, l. altius, c. de serv. intelligitur

quod possim ea facere per qua possim ipsum altius tollere vel reficere etiam apponendo ad ea loca, qua non serviant: ut est in l. refectoris, in princ. facit ad hoc l. si inter si serv. vend. & l. veteres, de ita. ultime priu.

Sed nunquid * sit licitum ponere armaturam in fundo vicini? videtur esse text. ad literam quod non, in d. l. 1. §. edificare, versicul. exterr. an mor. inferen. pro hoc, quia non licet in alienum immittere l. sicut, §. Aristo. si servitus vendicetur, l. quemadmodum, §. i. ad l. Aquil. puto quod si alter non possit quis dominum suum reficere, nisi ponat armaturam in fundo vicini, tunc possit: per d. l. refectoris, & d. l. veteres, sed si alter possit, sicut est. Ita intelligitur d. §. edificare. & alia iura superius ad hoc allegata: quod est not. quia quotidianum.

Quid * autem, si qui habeat armaturam in suo muro, & eam vellet ponere in muro vicini, ita quod non in eo requestat? Dic quod non potest: ne est text. in d. l. si duo, §. vicinus, ui possidatis.

Et * ex his omnibus conclude, quod armaturam quis non potest in solo vicini, neque in pariete vicini, neque supra solum alterius regulariter apponere, nisi alter in suo edificare non potest.

Sed * pone, quod armatura fuit male ligata, vel in eo fuerunt posite perticae vel funes, quæ erant vetusti, propter quod unus ex armatura cecidit; an magister de armatura teneatur? Dic quod sic: ut est rex. & ibi gl. not. in d. l. si ut certo, §. interdum, ff. commo. & predicit adde que dixi supra de serv. tigni immittendi, in s. q. circa medium. ver. & ideo si ibi concepsi, &c.

CAPUT LXXIV.

De Stabulo.

1. *Stabulum dicitur locus qui tantum equos recipit, & quid de communis uia loquendi.*
2. *Stabulum dominus an usufuctarius locare possit pro stabulo ad recipiendum jumenta.*
3. *Domus locator, an nedium ipsam dominum, sed etiam stabulum resipere reteatur.*

Stabulum * dicitur ille locus, qui Stanton equos recipit, secundum gloss. in l. palam, in princ. deritu mpt. quæ ponit, quid sit taberna, canpona, stabulum. Nam haud dicitur proprie stabulum locus, in quo recipiuntur alia animalia: ut l. ex conduto, in princ. ibi, vel stabulum, vel ubi greges ejusflare oportet, ff. loc. De communi tamen uia loquendi etiam dicitur stabulum, in quo non tantum equi, sed alia animalia, ut boves, & pecudes,flare confluenterunt, facit l. eo pte, §. stabula, ff. in quibus cani, pig. tacit. contrahit. & si stabulum est primum urbanum vel ruricum, vide text. in d. §. stabula, & que dixi supra in 4. divis. servitutum, versicul. sed quid de stabulo.

2. *An * autem usufuctarius possit stabulum dominus locare pro stabulo ad recipiendum jumenta?* Dic quod non, l. si atra f. atra, alias, æquissimum de usufuct. per quem text. dicit Flor, quod iniqui non possint dominum conductam reducere ad stabulum, vel ad ultimam caretatum, id est, plaustrorum.

3. *Sec * manquid locator dominus te-*

neatur, nedium ipsam dominum resipere, fed etiam stabulum? Dicas quod sic regulariter: *ut ex text. l. ex conduto, in principio Digestio loca. & vide etiam in l. merces, Paragrapho conductor. ead. sit. & quod in eis nat.* De Letamine autem quod procedit de stabulo, vide quia dicam infra de sterquilinio. Ultimo edde ea, quæ habentur in tot. iit. ff. nau. capro. stabl. & in iit. furii adver- fuis nauas.

CAPUT LXXV.

De ingressu seu introitu.

1. *Ingressus seu introitus quid dicatur.*
2. *Solum quid relati quin pro introitu, enijs esse debet.*
3. *Exponi aliqua quando facta est in dubio, a quo facta intelligatur.*
4. *Jurisdictio in dubio cuique existitat, uique ad medium flumen competit.*
5. *Ingressus aliquis loci publicus cuius est profumatur.*
6. *Via vicinalis que dicantur.*
7. *In via vicinali an quis sine principiis licentia eisificare possit.*

Sæpe * contingit inter duas domos, latere vel posteriori earum parte solum reliqui unius pedis vel dictum vel plurium: *iuixa l. fin. ff. fin. regum.* quod solum ingressus sive introitus dicitur, circa quod dubitari vidi, cajus sit solum, de quo dicendum est: Aut per illud solum habetur aditus & exitus usque ad loca publica, & tunc aut illud solum est reliquum ex collatione privatorum & tunc dicitur via publica, & etiam vicinalis si vicini tantum servit, & non licet eam cuique occupare vel claudere, l. 2. §. viam publicam, & vicinalis, ne quid in loc. pub. Aut illud solum.

De Servit. Urban. Prædior.

215

solum est ex collatione vicinorum fundorum reliquit, *juxta d. l. fin. regum.* & dicitur tuor via privata, si ac locus rerum privatrum, d. §. vicinales.

2. *Sed est * dubium cujus solum esse debeat.* Dic quod si confat, quis reliquerit illud solum ejus esse dicatur: si vero non confat, quis illud solum reliquevit, prout quod sic confidendum quis ipsum possidat: quia in dubio prælwanum illius vicinum solum deliquerit, qui possidet, a g. g. l. merito pro loco, & pro hoc eum allego quod non Batt. in locum servus, de urbanor. obligat.

3. *Ubi dicit, * quando aliqua expensa facta est ab alto possessor a, & etiam dixi supra de paritate sive muro, vers. munigua autem in dubio.* Sed si nullus possidat, tunc si supra dictum solum vicini haberet stolicidium, dicitur: autem si nullus possidat, tunc si supra dictum solum protendit stolicidium unius: etenim ut ejus solum inferius, argum. l. fin. & quod ibi not. Cod. de servis. urbanor. præd. Si autem nullus possidat, nec stolicidium habeat: nunc est impicendum, si sunt lapides in domo, seu muro iprorum vicinorum protendente, se supra solum prædictum: sicut poni per nonnullos confluenter causa ostendendi, quatenus durabat laps infixus in unu domo, etenim judicabimus ipsius esse solum inferius, factum ad hoc l. non solum, §. sed in probari, de nov. oper. nunt. Si vero nihil de his constat, tunc in dubio judicatum est, quod sit utriusque pro dimidio, quia omnia que sunt in confinio, in dubio sunt eorum, qui ab utraque parte possident: argum. leg. labor communis div. & l. 2. §. præterea de aqua plus arc. & l. atra. §. fin. cum l. sequ. que incipit, pro negotiacione, de acquir. rerum domo, sicut dicimus de infusa, &

alveo qui sunt in medio duorum fundorum: ut laude §. ex insula, & §. quod si tero, eodem titulo, sicut dicimus in folia qua est posita in medio duorum fundorum, quæ est communis eorum, ut dicit l. 2. §. præterea, & ibi per gloss. & Batt. in suo tractat. Tyberiadus, in prima parte, in principiis, versiculo flumen, ubi ponit etiam idem de fossatis, & sicut dicitur etiam de flumine existente inter duo territoria.

Nam * in dubio jurisdictio competit cuique civitati uisque ad medium flumen, ut notat Batt. in dito tractat. Tyberiadus, ut vers. item videndum est utrum jurisdictio, & Bald. in ea ex iuris penalt. col. ad fin. de probat. Et ideo si dicit vicini non concordant in usu, & possessione, dictum ingessum possit per chordaliam dividere quod versus domum alterius similiter sit altera dimidia: juxta not. per Batt. Dā, in l. quod conclave, de dom. infest. & per Bald. in d. c. 1. §. si quis de mans. in c. column. versic. quid si quedam plateola est in medio in it. de contro. impedit. in usibus feud. & dixi supra de curia sive carre, & hoc intellige quando patitur commodam divisionem. Si enim esset parvus ingressus, sive introitus, quod commode dividi non possit: tunc dicendum est, quod dicitur de vestibulo: ut remaneat communis, Labor. §. de vestibulo, communis d. & notat. Bald. in dict. §. si quia de manso. Et prædictis addit que dixi supra de pariete sive muro vers. sed videlicet dubitari, cum tribus seu. Pte. Ita autem intelligi de ingressu sive introitu privato.

De * publico autem dubium non est: quando non est privatuum. Et intellige esse publicum, etiam si fecit vicinus: sicut dicimus de infusa, &

mum vicinorum tantum vel ad flumen publicum: dummodo non sit factum ex collatione fundorum privatorum, l. 2. §. vicinales, ne quid in loco publico, quod bene non, quia multi putant, quod hujusmodi ingressus qui non habent exitum in viam publicam, vel ad flumen publicum: sed dum solum ad domos privatorum, quae via vicinales appellantur: sint privatorum vicinorum, ut possint per eos claudi, quod non est vetum, per d. §. vicinales.

Item etiam * vicinales via dicuntur, quia principaliter defervunt viciniis, publice tamen sunt: ut d. l. §. viarum, ne quid in loco publico, & ita alias indicavi: Sc aperiti feci Verona unam viam vicinalem clausam per vicinos quæ habebat aditus ad flumen publ.

7 Et * de via vicinali dic, quod in ea quis non potest edificare sine licentia principis, vel civitatis, l. 2. in princ, ne quid in loco publ., & si datecum licentia, intelligetur sine damno alterius: ut dixi supra de solo five area, in fallen-
sia, & adeo que dicam infra, seq. lib. tit. de servit, via.

ADDITIO.

a Ab illo posse. An possessor praesumatur dominus, vide Corn. 1. vol. conf. 2. & 113. & 30. Et quis perdat possessionem ex negligencia, vide in 2. vol. conf. 56. & semel possidens hodie praesumitur possidere, vide in 5. vol. conf. 1. & 280. & 313. & in 4. vol. conf. 87. Ex quo actu praesumatur possesso, vide A. exand. 1. vol. conf. 43. & in 5. vol. conf. 99. & conf. 283, in vers. nec obstat, in fin. col.

CAPUT LXXVI.

De Horto.

1. *Pedium urbani*, vel *ruficium*, quando dicatur.
2. *Hortus an domus appellatione con-*
tineatur.
3. *Hortus an dare videatur qui do-*
mum dat.
4. *Hortus an vieriar, si alieni contenta*
in domo legata fuerint.
5. *Hortus cui cedat, si duo fratres do-*
mos diviserint, in quarum medio
hortus fuerit.
6. *Domus habitacionem si quispiam uni*
legaverit, cui etiam hortus conti-
nueatur, ad quem per eam aditus
habeatur; an legatarius ipsi ha-
redi aditus præcave teneret.
7. *Hortus ad pratum quis reducere*
poteſt.
8. *Domus labens iuxta vicini hortum*
ex illa domo, in illum hortum
quidquam ponere non potest.
9. *In horto suo quilibet ad libi non edi-*
ficari potest, dimisso ramen legi-
timi spatio.
10. *Decima an solvi debent de his, que*
in hortis nascuntur.

Hortus * quando dicatur predium, Urbani, vel rusticum, vide text. in l. urbana predia, de ver. sign. & l. 4. §. pen. & ibi Flor. si. regun. & quod dixi supra in 4. divisione servitum, ver. quid de horio.

Et * an hortus continetur appella-
tione domus? Dic, si est empusa unico pretio cum domo, vel est patatus, vel deputatus, ad usum domus, venit appellatione domus, alias regulariter fucus.

C de adiſi. priv. quod not. contra mul-
tos, qui dirunt domos & faciunt vi-
ridaria,

Sed * bene potest quis hortum ad 7
pratum reducere, l. apud Tribatium, §.
si vicinus de aqua plu. arend. nisi effe-
sus ususfructarius: quia non possit viri-
darium, in quo habet, ususfruct. ad
alium modum convertere, l. si cui, §.
sed adiſim, de ususfruct. Posset consti-
tuer servitrem, ne faciam in muro
meo fenestram, pēt quam pollium te
prospicere in horto tuo: ut l. altius
C. de serv. & ibi not. Bal. & dixi supra
de fenestra.

Item * habens dominum juxta hor-
tum vicini, non potest ex illa domo
quicquam ponere in illum hortum: ne
l. 1. & ibi hoc not. Ang. de servit. urb.
pred. & dixi supra de serv. projiciendi
& supra de aqua proiectu.

Et ideo si habeo * palatum juxta 10
hortum tuum licet habeam in parie-
te meo versus hortum tuum multas
fenestras, & per mille annos tenterim,
tamen in horto tuo poteris edificare
demillo legitimo spatio, iuxta l. fin.
fini, regun. & obscurare lumina mea in
toto, vel in parte, l. qui luminib. de ser.
urb. pred. & ibi hoc not. Ang. & not. in
in l. 1. C. de serv. & dixi supra de solo five
area, circa prim.

Nunquid de hortis, * id est, de his
que nascuntur in hortis decimus solvi
debeant: vide text. in c. ex parte, cl. 1. de
decimis, & quod ibi not. & adeo quod
ille qui est in hortis five in conti-
nibus adiſiis, dicitur esse prælens:
ut est text. in l. fin. princ. de serv. urb.
pred. & ibi not. per Dd. Non potest
quis dominum dividere easula hortuum fa-
ciendi C. de adiſi. priv. l. an in ratione,
& probante l. senatus, in princ. de
contrah. empli. & in l. exatra, §. 1. & §. hoc
senatus de leg. 1. & in l. si quis per banc,
vide leg. leg. cum sub condi-
tione,

tionem, §. 1. de ann. leg. l. quiescumque §. 1. de fons in fru. &c de horis vide tex. in l. si ita quis. §. Seis cavit de verb. oblig. & l. qui concubinam, §. qui concubinan. §. qui horos, de leg. & in cap. Rayn in princ. extra de test. Et adae que dixi supra de serv. protegendi, in §. q. supra de camino, ante vers. de quarto principali.

CAPUT LXXVII.

De Columbario.

1. Columbas copiens de alieno columbario, etiam in suo furtum committit.
2. Fundi usumfructum, in quo columbarium sit, si quispiam habeat quomodo & quando columbarium commido nisi possit.
3. Proprietates columbarium, quibus predicatores equiparantur: quamnam sunt, remissive.

Est * prohibitum capere columbas de alieno columbario, etiam in suo: capientes dicuntur committere furtum, & accusati possunt de furto: ut probatur in l. Pomp. §. 1. & ibi Flor. famili. hercule. facit Parag. gallinarum, Insit. de rer. divis. hoc tamen easu, quando quis caput columbas alienes in suo potest penitire: & non tenebit, eas relaxando: ut not. Bartolin l. qui ea mente, de far. nisi posuisset circumuum vel aliud in sua, causa ducenti columbas alienas: quia tunc puto, quod non habeat locum penitentia, argum. l. cuiuscumque in fin. de far. fug. quod non. Communiter tamen sunt statuta terrarum, que provident circa hoc. Si aliqui sunt heredes eius, qui habebat columbarium, competit etiam eis iudicium facere fam. etc. pro divi-

dendis columbis, ut est text. in d. l. Pomp. §. 1.

Si quis habet usumfructum fundi, in quo sit columbarium, quomodo & quando uti possit commido columbarium, collige ex text. Usufructuarium, §. si in variis, & ibi hoc not. Flor. de usufr. Columbarium sicut Pavonum sicut natura est. l. si de rerum dixi. §.

Et * de septem proprietatis columbarum, vide per Archib. §. 6. dist. quia Eccles. & predicatores equiparantur columbis & agnis, not. idem Archib. §. 5. non omnis, el. 2.

CAPUT LXXVIII.

De Sterquilinio.

1. Sterquilinium in domo habens, si faciat ipsum projicere juxta murum communem, vel alienum, an possit.
2. Stercoris aceruum si quis in fundo, aut agro inco posuerit, an actione vi aut clam contra eum agere posero.
3. Urinam fletidam aut stercus si quispiam in solo publico vel privato proiceret voluerit, propter quod malus odor & factor vicinus exhalat, an possit.
4. Sterquilinium an veniat, vendito vel legato fundo.

Quis * habet sterquilinium in domo, facit proiceret latram juxta murum communem, vel alienum, an possit? Dic aut tangit murum communem vel alienum, & non potest, ut l. si quando §. fin. si serv. vend. Aut non tangit, sed est juxta: & tunc si assiduum humorem facit usque ad murum predictum,

dicitum, non potest, leg. fistulam, in princ. de serv. urb. præd. fecus si aliquando, & non aliud ibi, & ita intelligo gloss. in dict. l. si quando, ut dixi supra de necessario, ver. de quarta parte, & vide qua dixi supra de scelario, de aquarolo, sive cina i., & vide Flor. in l. si servus servorum, §. si sumum ad leg. Ag.

2. Si quis * posuerit aceruum stercoris in fundo meo aut agro, an possim te contra eum, quod vi aut clam, vide leg. si alius, §. si quis aceruum, quod vi aut clam. Item si quis stercus per fundum meum protulerit, cum id ipsum facere vetuissim, si nil danni mihi fecit, nec speciem fundi mei mutaverit, non tenebitur, quod vi aut clam, ut l. si viam, §. stercus; quod vi aut clam.

3. Quidam * vult projectare stercus, aut urinam fletidam in solo publico, vel etiam privato propter quod malus odor & factor sit vitiosus, an possit; Dic quod non, l. adiles, in fine, ff. de via publ. & est text. cum gloss. in l. i. §. idem ait, si odore, ne quid in loco publico, & in leg. penitus, quod vi aut clam. & addo quia dixi supra de cloacis, verbo. & predicit tenor, in quest. 5. & supra de necessario, in fin.

4. Numquid * vendito vel legato fundo sterquilinium venias? Dic quod sic, sit tamen distinctio: aut stercoreandi agri causa paratum est, & ad emporem, & legatarium pertinet: aut vendendi causa & ad venditatem vel ad hancdem spectat, nisi alia actu sit: & hoc sive sterquilinium in stabulo sit, sive extra stabulum in acervo, ut est text. in leg. fundi, §. l. de ali. empe.

CAPUT LXXIX.

De Macerie.

1. Maceriem juxta regionem, vel fundum alterius, si quis edificare voluerit, nullo spatio medio relicto poset, dummodo terminum suum non excedat;

2. Murus seu paries proprius cum calce dicatur.

3. Regula que dicit, quod adscitum cedas solo, an in muro sine calce adscitum locum habeat.

4. Lapides & tigna in fundo meo de voluntate mea, me precario concedente si posueris, an ea absque alia denunciacione propria autoritate tollere, & ejicere valeam.

5. Lapides & tigna in fundo meo de voluntate mea, me precario concedente si posueris, an ea autoritate propria si inde ea non exportare possem.

6. Si tibi concessum simpliciter, ut aliquid in meo apponeres, an vi deas ad meum beneficium concessum, an vero animo donasti, & in meo servitium confi tuendi.

7. Viatorem si quispiam invitaverit, & postea eum punierit, an contra ipsum agi poterit.

Si quis * vult maceriem edificare, juxta regionem, vel fundum a alterius, pot. l. nullo spatio in medio relicto, dummodo terminum suum non excedat, l. fin. in princ. fin. regum, & macerieris dicuntur paries, sive murus de lapidis fine clemento, l. quantum perire, sive paries, de verb. sign. & ibi gloss. in l. si precario com. præd. & l. ade Ec. 2 facit